

Lieta C-98/24

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2024. gada 6. februāris

Iesniedzējtiesa:

Obvodní soud pro Prahu 1 (Prāgas 1. rajona tiesa, Čehijas Republika)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2024. gada 29. janvāris

Lietas dalībnieki:

L.P.

A.K.

R.K.

R.F. von K.-K.

Lūgums Eiropas Savienības Tiesai sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniedzējtiesa

Obvodní soud pro Prahu 1 (Prāgas 1. rajona tiesa, Čehijas Republika), [...] kā vārdā rīkojas pilnvarotais tieslietu komisārs [...], Prāgas notārs [...], Čehijas Republika.

Galvenās mantojuma lietas priekšmets

- Mantojuma atstājējs L.K., kas nāves brīdī dzīvoja P. (Čehijas Republika), miris 2022. gada 24. augustā. Pamatojoties uz lietas dalībnieku liecībām un dokumentiem (izraksti no Vācijas civilstāvokļa aktu reģistriem), tiesa konstatēja, ka mantojuma atstājējs bija atraitnis un viņam bija divi bērni, meitas E.D. un N.K., kā arī mazbērni A.K., R.K. un R.F. von K.-K., kas ir N.K. bērni.

2. *Evidence právních jednání pro případ smrti* (Nāves gadījumiem taisīto tiesisko darījumu reģistrs), ko glabā *Notářská komora České republiky* (Čehijas Republikas Notariālā palāta, Čehijas Republika), pārbaude ļāva konstatēt, ka mantojuma atstājējs ir atstājis divus pēdējās gribas rīkojumus [rīkojumus nāves gadījumam]:
 - paziņojumu par atstumšanu no mantojuma, kas iesniegts publiskā aktā (notariālā akta) formā, kuru 2015. gada 23. jūnijā sagatavojis P. notārs JUDr. I.S., ar numuru NZ 149/2015; no Čehijas tiesību skatpunkta (šī jēdziena plašākā nozīmē) tas bija pēdējās gribas rīkojuma paveids (skat. Fiala, R., Drápal, L. un citi, *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*, 2. izdevums, Prāga, C.H. Beck 2022, 62. lpp.), kas dots vēl pirms Regulas Nr. 650/2012 tiesisko seku rašanās (Regula Nr. 650/2012 ir piemērojama no 2015. gada 17. augusta);
 - testamentu, kas taisīts publiskā aktā (notariāla akta) formā, kuru 2017. gada 20. decembrī sagatavojis P. notārs Mgr. R.N., ar numuru NZ 563/2017, turklāt šajā publiskajā aktā tika izvēlēti arī tiesību akti, kas reglamentē mantojumu Regulas Nr. 650/2012 22. panta 1. punkta izpratnē.
3. 2022. gada 30. novembra iesniegumā meitas N.K. un mazbērnu A.K., R.K. un R.F. von K.-K. pilnvarnieks norādīja, ka 1999. gada 2. novembrī mantojuma atstājējs kopā ar savu sievu E.K., kura ir dzimusi 1927. gada 20. decembrī un mirusi 2007. gada 9. janvārī, pie H. (Vācijas Federatīvā Republika) notāra Dr. J.F. taisīja savstarpēju testamentu (oriģinālvalodā “gemeineschaftliches Testament”) saskaņā ar Vācijas Civilkodeksu, kas pazīstams arī ar nosaukumu “Berlīnes testaments”. Vēlāk šis savstarpējs testaments tika daļēji grozīts ar laulāto 2001. gada 8. februārī iesniegto kopīgo paziņojumu, kas sagatavots pie H. (Vācijas Federatīvā Republika) notāra Dr. J.F. Pēc meitas un mazbērnu pilnvarnieka teiktā, šis savstarpējs testaments redakcijā ar grozījumiem, kas veikti ar minēto vēlāko paziņojumu (turpmāk tekstā – “laulāto savstarpējs testaments”), bija un ir spēkā esošs mantojuma atstājēja un viņa sievas E.K. pēdējās kopīgās gribas paziņojums, kas taisīts saskaņā ar saistošajām Vācijas tiesību normām. Pēc tam meitas N.K. un mazbērnu A.K., R.K. un R.F. von K.-K. pilnvarnieks 2022. gada 30. novembra iesniegumā detalizēti izklāstīja laulāto savstarpēja testamenta saturu un BGB (Vācijas Civilkodeksā) ietverto tiesisko regulējumu, apgalvojot, ka mantojuma atstājējs un viņa laulātā nepārprotami ir ierobežojusi savu [pēdējās gribas] rīkojuma taisīšanas brīvību (vācu valodā – “Testierfreiheit”) viena no viņiem nāves gadījumā. Pēc pilnvarnieka domām, viens mantojuma atstājējs pēc otrā mantojuma atstājēja nāves savu mantinieku loku varēja mainīt, tikai ieceļot par mantinieku kādu no laulāto savstarpējā testamentā norādītajām personām, un tāpēc viņš varēja izvēlēties tikai

starp mantojuma atstājēju meitām, t.i., N.K. un E.D., un viņu bērniem. Meitas N.K. un mazbērnu A.K., R.K. un R.F. von K.-K. pilnvarnieks tādējādi pamatoja tā dēvētās juridiski saistošās sekas, kuru rezultāts ir mantojuma atstājēju, kuri ir taisījuši savstarpēju testamentu, tiesisko attiecību pastāvīgs regulējums, kas pēc pirmā laulātā nāves varētu tikt mainīts tikai laulāto savstarpējā testamentā noteiktajā veidā.

4. Iesniedzējtiesa savā lēmumā, kas izdots lietā Nr. 37 D 227/2022–118 un kas vēlāk tika pārsūdzēts, secinājusi, ka Čehijas tiesām ir jurisdikcija lemt par mantošanu saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 4. pantu, savukārt vietējās piekritības pamats ir [*Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních* (Likums Nr. 292/2013 par sevišķo tiesāšanas kārtību)] 98. panta 1. punkta a) apakšpunkts. Turpinājumā tiesa norādījusi, ka saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 22. panta 1. punktu tiesību akti, kuri reglamentē mantojumu kopumā, ir Čehijas tiesību akti.
5. Iesniedzējtiesa atteicās atļaut mantojuma atstājēja meitai N.K. turpināt piedalīties lietā par mantojuma atstājēja mantojumu, nolemjot, ka tiesvedība turpināsies tikai ar L.P. kā mantojuma atstājēja vienīgās mantinieces – saskaņā ar 2017. gada 20. decembrī taisīto testamentu – dalību.
6. Apelācijas instances tiesa, izskatījusi meitas N.K. un mazbērnu A.K., R.K. un R.F. von K.-K. iesniegto apelācijas sūdzību, iesniedzējtiesas lēmumu daļēji atstāja spēkā (ciktāl saskaņā ar minētā lēmuma rezolutīvo daļu meitai N.K. nav tiesību piedalīties procesā), tomēr pārējā daļā lēmumu atcēla un nodeva lietu atpakaļ pirmās instances tiesai atkārtotai izskatīšanai.
7. Apelācijas tiesa atsaucās uz Regulas Nr. 650/2012 26. panta 2. punktu (Ja personai ir spēja taisīt pēdējās gribas rīkojumu saskaņā ar tiesību aktiem, kas piemērojami atbilstīgi 24. vai 25. pantam, tad vēlāka piemērojamo tiesību aktu maiņa neietekmē tās spēju grozīt vai atcelt šādu rīkojumu). Pamatojoties uz to, apelācijas instances tiesa skaidroja: tāpēc mantojuma atstājēja spēja (juridiskā iespēja) mainīt vai atcelt to savstarpēja testamenta daļu, saskaņā ar kuru mantojuma atstājējs ir iecēlis savus mazbērņus mantot pēc viņa (gadījumā, ja viņa sieva mirusi agrāk), ir pilnībā pakļauta Vācijas tiesību aktiem, nevis Čehijas tiesību aktiem [..]. Pēc apelācijas instances tiesas domām, šis secinājums arī nav pretrunā Magdalēnas Pfeiferes viedoklim (Pfeifer, M., *Dědický statut – právo rozhodné pro přeshraniční dědické poměry*, Prāga, Wolters Kluwer ČR 2017, 173. lpp.). Apelācijas instances tiesas ieskatā, iepriekš minētais viedoklis konkrētās lietas apstākļos nozīmē tikai to, ka gadījumā, ja mantojuma atstājējs saskaņā ar “izvēlētajām” (skat. Regulas Nr. 605/2012 83. panta 4. punktu) Vācijas tiesībām bija spējīgs taisīt savstarpēju

testamentu, tad viņam ir tiesības jebkurā vēlākā laikā grozīt vai atcelt šo rīkojumu saskaņā ar Vācijas tiesībām, neatkarīgi no citu rīkojuma grozīšanas vai atcelšanas laikā piemērojamo tiesību aktu noteikumiem (piezīme: šie ir piemērojami tiesību akti, kuri reglamentē mantojumu kopumā), t.i., neatkarīgi no Čehijas tiesību normām, ko vēlāk izvēlēties mantojuma atstājējs. Pēc apelācijas instances tiesas domām, tas, ka Čehijas tiesību normas ne tikai neaizliedza mantojuma atstājējam atcelt savstarpējā testamentā ieceltos mantiniekus, bet arī pieļāva šādu atcelšanu bez jebkādiem ierobežojumiem (atšķirībā no Vācijas tiesību aktiem), nekādā veidā nenosaka jautājumu par Vācijas tiesību piemērošanu savstarpēja testamenta grozīšanai vai atcelšanai.

8. Apelācijas instances tiesa uzdeva pirmās instances tiesai (pēc pierādījumu par Vācijas tiesību normu saturu iegūšanas) noteikt, vai (un attiecīgā gadījumā pēc kādu nosacījumu izpildes) saskaņā ar Vācijas tiesību aktiem var atcelt laulāto savstarpēja testamenta daļas, kura ietver rīkojumu par mazbērnu A.K., R.K. un R.F. von K.-K. iecelšanu par mantojuma atstājēja mantiniekiem, sekas tā, kā mantojuma atstājējs to izdarīja 2015. gada 23. jūnija paziņojumā par atstumšanu no mantojuma un 2017. gada 20. decembra testamentā. Tikai tad būs iespējams izšķirt strīdu par mantojuma tiesībām starp mantinieci, kas iecelta saskaņā ar 2017. gada 20. decembra testamentu, t.i., L.P., un minētajiem mantojuma atstājēja mazbērniem [..]. Seku, kas izriet no L.P. iecelšanas par mantojuma atstājēja mantinieci 2017. gada 20. decembra testamentā, un seku, kas izriet no mazbērnu A.K., R.K. un R.F. von K.-K. atstumšanas no mantojuma 2015. gada 23. jūnija dokumentā, vērtēšana jāveic saskaņā ar Vācijas tiesībām.

Prejudiciālo jautājumu priekšmets un juridiskais pamats

Iesniedzējtiesa uzdod trīs prejudiciālus jautājumus. **Pirmais jautājums** attiecas uz jēdziena “pēdējās gribas rīkojums” definīciju. Vai Regulas Nr. 650/2012 3. panta 1. punkta d) apakšpunkts vai Regulas Nr. 650/2012 83. panta 3. un 4. punkts, lasot tos kopsakarā ar 3. panta 1. punkta d) apakšpunktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdziens “pēdējās gribas rīkojums” aptver arī paziņojumu par atstumšanu no mantojuma. Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, tad **otrais jautājums** attiecas uz interpretāciju par to, kādas tiesības ir piemērojamas mantojumam, ja mantojuma atstājējs pirms 2015. gada 17. augusta taisījis vairākus pēdējās gribas rīkojumus, turklāt viņam bija vairākas pilsonības. Savukārt **trešais jautājums** attiecas uz Regulas Nr. 650/2012 26. panta 2. punkta interpretāciju, t.i., cik lielā mērā šī tiesību norma izslēdz vēlākas piemērojamo tiesību maiņas ietekmi uz šīs personas spēju grozīt vai atcelt taisīto pēdējās gribas rīkojumu.

Prejudiciālie jautājumi

1. Vai Regulas Nr. 650/2012 83. panta 3. un 4. punkts, aplūkojot tos kopsakarā ar šīs regulas 3. panta 1. punkta d) apakšpunktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdziens “pēdējās gribas rīkojums” aptver arī paziņojumu par atstumšanu no mantojuma?
2. Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai Regulas Nr. 650/2012 83. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja mantojuma atstājējs pirms 2015. gada 17. augusta ir taisījis rakstveidā vairākus pēdējās gribas rīkojumus, kas bija saskaņā ar valsts tiesību aktiem, kurus mantojuma atstājējs būtu varējis izvēlēties saskaņā ar Regulu Nr. 650/2012, tad tiesību akti, kas uzskatāmi par izvēlētiem par mantojumam piemērojamiem tiesību aktiem, ir tiesību akti, saskaņā ar kuriem mantojuma atstājējs pēdējo reizi pirms 2015. gada 17. augusta ir taisījis pēdējās gribas rīkojumu?
3. Vai Regulas Nr. 650/2012 26. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka – gadījumā, ja mantojuma atstājēja spēja taisīt pēdējās gribas rīkojumu bija ierobežota tāda pēdējās gribas rīkojuma dēļ, kas bija taisīts pirms 2015. gada 17. augusta saskaņā ar tiesību aktiem, kuri reglamentēja viņa atstāto mantojumu kopumā, un ja vēlākas šo tiesību [izvēles] maiņas rezultātā ir mainījušies viņa spējas taisīt rīkojumu īstenošanas nosacījumi, – vai mantojuma atstājējam joprojām ir ierobežota spēja taisīt rīkojumu saskaņā ar tiesību aktiem, kas būtu piemērojami mantojuma atstājēja mantojumam tad, ja viņš būtu nomiris mantojuma līguma noslēgšanas dienā, lai gan saskaņā ar tiesību aktiem, kuri reglamentē viņa atstāto mantojumu kopumā viņa nāves dienā, mantojuma atstājējam bija tiesības izbeigt (atcelt vai grozīt) mantojuma līgumu?

Attiecīgās Savienības tiesību normas

Līguma par Eiropas Savienību (LES) 19. panta 3. punkta b) apakšpunkts

Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 267. panta pirmās daļas b) punkts

Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 650/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi (turpmāk tekstā – “Regula Nr. 650/2012”) 3. panta 1. punkta d) apakšpunkts

Regulas Nr. 650/2012 26. panta 2. punkts

Regulas Nr. 650/2012 83. panta 3. un 4. punkts

Attiecīgās valsts tiesību normas

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém (Likums Nr. 91/2012 par starptautiskajām privāttiesībām): 2.a un 73.a pants

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (Likums Nr. 89/2012 par Civilkodeksu, turpmāk tekstā – “Čehijas Civilkodekss”): 1476., 1491.–1497., 1537., 1538., 1576., 1642., 1643. un 1646. pants

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (Likums Nr. 292/2013 par sevišķo tiesāšanas kārtību, turpmāk tekstā – “Likums Nr. 292/2013”): 1. pants, 2. panta f) punkts, 3. panta 1. punkts, 98. panta 1. punkta a) apakšpunkts, 100., 101., 103., 110., 113., 138. un 169. pants

Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) (Likums Nr. 358/1992 par notāriem un notariālajiem aktiem (Notariāta likums), turpmāk tekstā – “Likums Nr. 358/1992”): 4., 7., 8., 13. un 35.b pants

Vyhláška č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy (Dekrēts Nr. 37/1992 par rajona tiesu un apgabaltiesu reglamentu, turpmāk tekstā – “Dekrēts Nr. 37/1992”): 90. pants

Attiecīgā valsts tiesību doktrīna

Pffeifer, M., *Dědický statut – právo rozhodné pro přeshraniční dědické poměry*, Prāga, Wolters Kluwer ČR 2017

Fiala, R., Drápal, L., un citi, *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*, 2. izdevums, Prāga, C.H. Beck 2022

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

Iesniedzējtiesa uzdod prejudiciālus jautājumus, jo tā ir secinājusi, ka nolēmums par Savienības tiesību interpretāciju vai spēkā esamību ir nepieciešams, lai tā varētu pieņemt savu nolēmumu. Pēc iesniedzējtiesas domām, aplūkojamajā gadījumā nav runas par tā saukto *acte clair* vai *acte éclairé* Eiropas Savienības Tiesas 1982. gada 6. oktobra sprieduma *Srl CILFIT* un *Lanificio di Gavardo SpA* (C-283, EU:C:1982:335) izpratnē.

Par pirmo prejudiciālo jautājumu

1. Saskaņā ar Čehijas Civilkodeksu pēdējās gribas rīkojums šī jēdziena šaurākā nozīmē ir mantojuma līgums, testaments un kodicils (Čehijas Civilkodeksa 1491. pants), turklāt savstarpējs testaments ir tieši izslēgts (Čehijas Civilkodeksa 1496. pants). Regulas Nr. 650/2012 3. panta 1. punkta b) apakšpunkta gaismā savstarpējs testaments varētu tikt uzskatīts par “mantojuma līgumu”, un šajā ziņā arī Austrijas

Augstākā tiesa nonāca pie līdzīgiem secinājumiem (skat. *Beschluss des Obersten Gerichtshofes*, 2020. gada 29. jūnijs, lietas numurs 2 Ob 123/19f). Tomēr Čehijas doktrīnā pēdējās gribas rīkojums šī jēdziena plašākā nozīmē ietver arī citus mantojuma atstājēja tiesiskus darījumus, kuri nav skaidri minēti Čehijas Civilkodeksa 1491. pantā un ar kuriem viņš kārtot attiecības pēc savas nāves. Līdztekus testamentam, mantojuma līgumam un kodicilam pie šādiem rīkojumiem cita starpā pieder arī **paziņojums par atstumšanu no mantojuma** (skat. Fiala, R., Drápal, L., un citi, *Občanský zákoník IV*, 62. lpp.).

2. Iesniedzējtiesa uzskata, ka saprātīgi, taisnīgi un atbilstoši vispārpieņemtajam pēdējās gribas rīkojuma institūtam, saskaņā ar kuru mantojuma atstājējs nāves gadījumam rīkojas vai nu pozitīvi, ieceļot mantiniekus, vai negatīvi, liedzot likumiskajiem mantiniekiem (saviem bērniem, iespējamajiem turpmākajiem pēcnācējiem) tiesības uz neatņemamo daļu un mantošanas tiesības, ir interpretēt Regulas Nr. 650/2012 83. panta 4. punktu, aplūkojot to kopsakarā ar 3. panta 1. punkta d) apakšpunktu, tādējādi, ka pēdējās gribas rīkojumi šo tiesību normu izpratnē ietver ne tikai testamentu, savstarpēju testamentu vai mantojuma līgumu, bet arī paziņojumu par atstumšanu no mantojuma (to pašu varētu pieņemt, pamatojoties uz 83. panta 3. punktu). Iesniedzējtiesas ieskatā, paziņojums par atstumšanu no mantojuma ir viena no negatīva testamenta formām, ar kuru mantojuma atstājējs ārēji pauž savu gribu, lai noteiktas personas, kuras citādi būtu viņa likumiskie mantinieki, mantojumu nesaņemtu. Šī ir situācija, kas līdzīga tai, kurā mantojuma atstājējs testamentā (savstarpējā testamentā vai mantojuma līgumā) ieceļ konkrētus cilvēkus, kuri manto viņa īpašumu. Gan testamentā (savstarpējā testamentā vai mantojuma līgumā), gan negatīvā testamentā (t.i., arī paziņojumā par atstumšanu no mantojuma) mantojuma atstājējs regulē tiesisko mantošanas situāciju pēc savas nāves, citiem vārdiem sakot, **sakārto (tiesiskās) attiecības pēc savas nāves.**
3. Čehijas doktrīna izprot atstumšanas no mantojuma institūtu saskaņā ar Čehijas Civilkodeksu tā, ka runa ir par mantojuma tiesību atņemšanu likumiskajam mantiniekam (pilnīga atstumšana) vai tā tiesību uz neatņemamo daļu ierobežošanu (daļēja atstumšana). Saskaņā ar Čehijas Civilkodeksa 1643. panta 1. punktu likumiskie mantinieki ir mantojuma atstājēja bērni, bet gadījumā, ja viņi nemanto, tad likumiskie mantinieki ir viņu pēcnācēji. No mantojuma atstājēja viedokļa atstumšanu no mantojuma var saprast kā noteiktu galīgo (*ultima ratio*) līdzekli, ar kuru mantojuma atstājējs soda savu (necienīgo) pēcnācēju, kurš pieļāvis tādu uzvedību, kura faktiski atbilst vismaz vienam no priekšnoteikumiem atstumšanai no mantojuma (skat. Fiala, R., Drápal, L., un citi, *Občanský zákoník IV*, 388. lpp.).

4. Tomēr Regulas Nr. 650/2012 3. panta 1. punkta d) apakšpunktā ir skaidri noteikts, ka pēdējās gribas rīkojumi ir tikai testaments, savstarpējs testaments vai mantojuma līgums; šajā uzskaitījumā **trūkst**, piemēram, kodicila vai **paziņojuma par atstumšanu no mantojuma**. Regulas Nr. 650/2012 83. panta 3. un 4. punktā ir lietots jēdziens “pēdējās gribas rīkojums”. Tātad rodas jautājums, vai faktiski ar jēdzienu “pēdējās gribas rīkojums” saskaņā ar minēto pantu ir jāsaprot tikai un vienīgi šie trīs pēdējās gribas rīkojuma veidi (tipi), kuri ir minēti Regulas Nr. 650/2012 3. panta 1. punkta d) apakšpunktā, un par šādu pēdējās gribas rīkojumu nav atzīstams neviens cits mantojuma atstājēja tiesisks darījums, ar kuru viņš sakārto attiecības pēc savas nāves. Iesniedzējtiesa uzskata par nedaudz neloģisku, ja jēdziens “pēdējās gribas rīkojums” aptvertu testamentu (ar kuru mantojuma atstājējs ieceļ mantiniekus un, iespējams, arī legatārus), bet vienlaikus šis jēdziens neietvertu paziņojumu par atstumšanu no mantojuma (kā vienu no negatīva testamenta formām), ar kuru mantojuma atstājējs atņem likumiskajam mantiniekam mantojuma tiesības un tiesības uz neatņemamo daļu, ņemot vērā, ka **mantojuma atstājējs arī šādā veidā dod pēdējās gribas rīkojumu**.

Par **otro** prejudiciālo jautājumu:

1. Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, iesniedzējtiesa uzskata, ka vēl nav atrisināts jautājums par to, kādas tiesības ir piemērojamas mantošanai, ja mantojuma atstājējs pirms 2015. gada 17. augusta ir taisījis vairākus pēdējās gribas rīkojumus un viņam bija vairāk nekā viena pilsonība.
2. Mantojuma atstājējs varēja taisīt vairākus pēdējās gribas rīkojumus pirms 2015. gada 17. augusta, un, ja tajā laikā viņš bija persona ar vairākām pilsonībām, viņš varēja taisīt rīkojumus saskaņā ar vairāku valstu, kuru pilsonis viņš tajā laikā bija, tiesību aktiem. Loģiski rodas jautājums, kuras no šīm tiesībām ir uzskatāmas par tiesībām, kas piemērojamas mantojumam mantojuma atstājēja nāves brīdī Regulas Nr. 650/2012 83. panta 4. punkta izpratnē. Iesniedzējtiesa pieņem, ka mantojumam ir jāpiemēro tie valsts tiesību akti, saskaņā ar kuriem mantojuma atstājējs pēdējo reizi pirms 2015. gada 17. augusta ir taisījis pēdējās gribas rīkojumu. Tātad, tā kā mantojuma atstājējs L.K. kopā ar sievu E.K. 1999. gada 2. novembrī taisīja savstarpēju testamentu saskaņā ar Vācijas tiesību aktiem (pie Vācijas notāra), savukārt 2015. gada 23. jūnijā mantojuma atstājējs taisīja paziņojumu par atstumšanu no mantojuma pie Čehijas notāra saskaņā ar Čehijas tiesību aktiem, Čehijas tiesību akti Regulas Nr. 650/2012 83. panta 4. punkta izpratnē ir uzskatāmi par izvēlētajiem mantošanai piemērojamajiem tiesību aktiem.

Par **trešo** prejudiciālo jautājumu

1. **No vienas puses**, pastāv – it īpaši Vācijas Federatīvajā Republikā – doktrināra citētās tiesību normas interpretācija, saskaņā ar kuru tās mērķis ir nodrošināt tiesisko drošību, un, ņemot vērā šo mērķi, šis regulējums būtu jāpiemēro arī gadījumos, kad mantojuma atstājējs mantošanai piemērojamo tiesību maiņas rezultātā nav zaudējis spēju dot rīkojumu par mantojumu, bet ir (tikai) mainījušies šīs spējas īstenošanas nosacījumi. Saskaņā ar šo interpretāciju arī šajā gadījumā pēdējās gribas rīkojuma atcelšanai vai grozīšanai būtu jāturpina piemērot tie tiesību akti, kuri bija piemērojami sākotnējā pēdējās gribas rīkojuma došanas brīdī (savstarpēja testamenta taisīšanas brīdī). No otras puses, iesniedzējtiesa pieņem, ka spēja taisīt testamentu saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 26. panta 2. punktu ir jāinterpretē tā, ka tas izslēdz vēlākas piemērojamo tiesību maiņas ietekmi uz personas spēju grozīt vai atcelt sastādīto pēdējās gribas rīkojumu. Tas nozīmē, ka, ja mantojuma atstājējam bija testamenta taisīšanas spēja, tad viņš vēlāk jebkurā laikā varēs atcelt vai grozīt šādu rīkojumu.
2. Iesniedzējtiesa vispirms uzsver, ka Regulas Nr. 650/2012 26. panta 2. punktā sākotnēji tika pieņemts scenārijs, kas bija pretējs tam, kāds bija izskatāmajā mantojuma lietā. Tai bija jābūt situācijai, kurā mantojuma atstājējs, kurš bija spējīgs taisīt pēdējās gribas rīkojumu saskaņā ar rīkojuma taisīšanas brīdī piemērojamajiem tiesību aktiem, zaudēja spēju taisīt rīkojumu sakarā ar mantošanai piemērojamo tiesību aktu maiņu un tāpēc nevarēja atcelt vai grozīt savu rīkojumu. Tikai saskaņā ar Vācijas doktrīnu (uz kuru atsaucās mirušā mazbērnu pilnvarnieks) šī noteikuma mērķis varētu būt (arī) nodrošināt tiesisko drošību, un, ņemot vērā šo mērķi, attiecīgais regulējums tiktu piemērots arī gadījumos, kad mantošanai piemērojamo tiesību maiņas rezultātā mantojuma atstājējs nav zaudējis spēju taisīt rīkojumu, bet ir (tikai) mainījušies šīs spējas īstenošanas nosacījumi. Saskaņā ar Vācijas doktrīnu arī šādā gadījumā tiesību akti, kuri būtu piemērojami sākotnējā pēdējās gribas rīkojuma došanas brīdī (t.i., laulāto savstarpēja testamenta taisīšanas brīdī), būtu jāturpina piemērot pēdējās gribas rīkojuma atcelšanai vai grozīšanai. Tomēr šis viedoklis nav pilnīgi vienprātīgs. Galu galā pat *M. Pfeifer* pieņem, ka, ja minētā persona bija spējīga taisīt pēdējās gribas rīkojumu saskaņā ar rīkojuma taisīšanas laikā, tā jebkurā laikā var grozīt vai atcelt šo rīkojumu neatkarīgi no tā grozīšanas vai atcelšanas brīdī piemērojamo tiesību aktu attiecīgajiem noteikumiem. Ja mantojuma atstājējs bija spējīgs taisīt testamentu, tad viņš vienmēr varēs atcelt vai grozīt šādu rīkojumu jebkurā vēlākā laikā (*Pfeifer, M., Dědický statut, 173. lpp.*).
3. Iesniedzējtiesas ieskatā, no Regulas Nr. 650/2012 26. panta 2. punkta **neizriet**, ka mantojuma atstājēja spējas taisīt pēdējās gribas rīkojumu ierobežojums varētu tikt “konsolidēts” “bezgalībā” saskaņā ar tiesībām, kas būtu piemērojamas mantojuma atstājēja mantojumam gadījumā, ja viņš būtu miris mantojuma līguma noslēgšanas dienā,

neatkarīgi no tā, ka saskaņā ar piemērojamiem tiesību aktiem, kas viņa nāves brīdī reglamentē mantojuma atstājēja mantojumu kopumā, mantojuma atstājējam bija tiesības izbeigt (atcelt vai grozīt) mantojuma līgumu.

4. Iesniedzējtiesa atzīst, ka spēja taisīt testamentu saskaņā ar Regulas Nr. 650/2012 26. panta 2. punktu ir jāinterpretē tā, ka tā izslēdz vēlākas piemērojamo tiesību maiņas ietekmi uz personas spēju grozīt vai atcelt rīkojumu, kas taisīts nāves gadījumam.

Attiecībā uz pilnvarotā tieslietu komisāra, kas rīkojas *Obvodní soud pro Prahu 1* (Prāgas 1. rajona tiesas) vārdā, tiesībām iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu:

1. Likuma Nr. 292/2013 1. panta 1. punkts nosaka, ka saskaņā ar šo likumu tiesas izskata un izlemj šajā likumā paredzētos juridiskos jautājumus. Likuma Nr. 292/2013 100. panta 1. punkts nosaka, ka pirmās instances tiesas darbības mantojuma lietās kā tieslietu komisārs veic tās veikšanai tiesas pilnvarots notārs, ja turpmākajos noteikumos nav paredzēts citādi. Likuma Nr. 292/2013 100. panta 2. punktā ir norādīti izņēmuma gadījumi, kādos Likuma Nr. 292/2013 100. panta 1. punktu nepiemēro, un šajā sarakstā nav iekļauta lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniegšana Eiropas Savienības Tiesā; tādēļ pilnvarots tieslietu komisārs ir tiesīgs to darīt. Likuma Nr. 292/2013 101. panta 2. punkts nosaka, ka pēc lietas ierosināšanas tiesa ar lēmumu, kurš nav izsniedzams, nolemj darbības uzticēt notāram.
2. Likuma Nr. 292/2013 103. panta 4. punkts nosaka: “**Notāram**, notāra amata kandidātam, notāra praktikantam un notāra darbiniekam, kurš ir nokārtojis kvalifikācijas eksāmenu saskaņā ar citām tiesību normām, **mantojuma procesā, pildot tieslietu komisāra pienākumus, ir visas tiesības, kādas ir tiesai kā publiskās varas institūcijai, īstenojot tiesu varu**”.
3. Dekrēta Nr. 37/1992 90. panta 1. punkts nosaka, ka nolēmumā par mantojumu norāda tieslietu komisāra vārdu un uzvārdu, viņa notariālā biroja adresi un informāciju, ka mantojuma lietā tiesa, kuras jurisdikcijā ir mantojuma lieta, viņam uzticējusi pildīt tieslietu komisāra pienākumus. Instrukcijā par pārsūdzības iesniegšanas iespēju kā pārsūdzības iesniegšanas vieta tiek norādīta tiesas, kuras jurisdikcijā ir mantojuma lieta, mītnes adrese un tieslietu komisāra notariālā biroja adrese. Nolēmuma par mantojumu rakstveida kopiju paraksta tieslietu komisārs, notāra vietnieks, kas iecelts saskaņā ar Likuma Nr. 358/1992 24. panta 1. punktu, notāra partneris vai notāra amata kandidāts, kuru notāru palāta ir iecēlusi notāra aizvietošanai viņa pienākumu pildīšanā.

[..]